

Taristuministri määruse „Majandus- ja taristuministri 17. augusti 2022. a määruse nr 64 „Transpordi infrastruktuuri arendamiseks toetuse andmise tingimused perioodil 2021–2027“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse¹ § 10 lõike 2 alusel.

Eelnõukohase määrusega täiendatakse kehtiva määruse sätteid sekkumisega, mis on seotud erieesmärgiga 3 „kerkse kaitsetaristu arendamine, seades esikohale kahesuguse kasutuse, sealhulgas sõjaväelise liikuvuse edendamiseks liidus, ning tsiviilvalmisoleku suurendamine“ (edaspidi tekstis ka *ReArm*), ajakohastatakse ühenduste prioriteedi sekkumise sõnastust ning ajakohastatakse rakendussätteid.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Kliimaministeeriumi (KliM) liikuvuse arengu ja investeeringute osakonna ekspert Ursula Sarnet (715 3404, ursula.sarnet@kliimaministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi tegi KliMi finantsosakonna välisvahendite õiguse nõunik Nele Mals (nele.mals@kliimaministeerium.ee) ja KliMi õigusosakonna õigusnõunik Marko Lelov (marko.lelov@kliimaministeerium.ee).

Eelnõu on keeletoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheteistkümnest punktist.

Määruse § 1 lõikes 2 uuendatakse ühenduste prioriteedis raudteede sekkumise sõnastust, jättes sättest välja tekstiosa „(sh Rail Balticu liini Tallinn–Ikla kohalikud peatused, rahvusvahelised reisiterminalid)“, kuna need eesmärgid liiguvad sõjaväelise liikuvuse taristu prioriteedi alla.

Määruse § 2 lõikesse 2 lisatakse uus sekkumine „ning erieesmärgi nr 3 „(iii) kerkse kaitsetaristu arendamine, seades esikohale kahesuguse kasutuse, sealhulgas sõjaväelise liikuvuse edendamiseks liidus, ning tsiviilvalmisoleku suurendamine“ meetme „Sõjaväelise liikuvuse investeeringud“ sekkumisega nr 21.3.3.1 „Sõjaväelise liikuvuse investeeringud (TEN-T maanteed, raudteede ehitus ja rekonstrueerimine)“ (edaspidi *sõjaväelise liikuvuse taristu prioriteet*)“, mis on seotud Euroopa Liidu eelarveperioodi 2021–2027 vahendite kasutamiseks perioodi 2021–2027 rakendus- ja rahastamiskava muudatusega nr 4, millega lisatakse rakenduskavasse järgmised uued tegevused: kaitsetööstuspargi baastaristu rajamine, sõjaväelise liikuvuse investeeringud, sõjaväelinnaku rajamine, kaitseettevõtja tootearendusprogramm, kaitsetehnoloogia testimisvõime loomine ning riigikaitset toetava tehisarude arendamine. Poliitikaeesmärki „Ühendatum Eesti“ lisatakse uus erieesmärk „(iii) kerkse kaitsetaristu arendamine, seades esikohale kahesuguse kasutuse, sealhulgas sõjaväelise liikuvuse edendamiseks liidus, ning tsiviilvalmisoleku suurendamine“ ning selle alla sõjalise liikuvuse investeeringud.

¹ [RT I, 11.03.2022, 1.](#)

Meetmes kavandatakse mh maantee- ja raudteetaristu investeeringuid. Näiteks saab kriisi- või sõjaolukorras investeeringute toel loodava kahese liikuvuse taristul evakueerida elanikkonda idapiirialadelt lääne poole (nagu kriisikava ette näeb) suurtes kogustes ja kiiremini mööda Rail Balticut ja parendatud/tugevdatud TEN-T teede kaudu. Niisamuti saab nt väeosi liigutada Kikepera harjutusväljale. Tulevikuvaates on tugevamad teed ja sillad vajalikud Pärnu lähedale loodavale sõjaväelinnakule, kus hakkavad paiknema ka liitlasväed. Niisamuti on (raud)teid vaja Tõstamaa lähedale loodava kaitsetööstuspargi toodangu liigutamiseks jne.

Määruse § 2 täiendatakse lõigetega 7 ja 8, milles sätestatakse sõjaväelise liikuvuse taristu prioriteedi tulemus- ja väljundnäitajad. Kuna senisest ühenduste prioriteedi projektist „Tallinna–Pärnu–Ikla ja Libatse–Nurme teelõigu rekonstrueerimine“ saab ReArmi projekt, siis rakenduskavas väljundnäitaja RCO45² sihtväärtus väheneb, uus sihtväärtus on 17 ning tulemusnäitajate RCR56³ ja PSR15⁴ sihtväärtust vähendatakse. Kuna ka projekt „Rail Balticu Ülemiste reisiterminali, Pärnu reisiterminali ja kohalikud peatused“ suunatakse ReArmi, siis muudatusega seotud tekst ja näitaja RCO53⁵ jäetakse ühenduste prioriteedist välja.

Niisamuti lisatakse uude erieesmärki „(iii) kerkse kaitsetaristu arendamine, seades esikohale kahesuguse kasutuse, sealhulgas sõjaväelise liikuvuse edendamiseks liidus, ning tsiviilvalmisoleku suurendamine“ väljundnäitaja RCO45 (sihtväärtus 35 km, uute projektide panus 14 km); RCO53 (sihtväärtus 13 jaama/peatust ehk sama, mis varem PO3 erieesmärgis (i)). Kliimaministeerium viib ellu kuus projekti, mis on seotud uue erieesmärgi ReArmi väljundnäitajaga RCO129⁶. Uue erieesmärgi tulemusnäitajad on RCR56 ja PSR15.

Kahese kasutusega projektide rahastamine on võimalik selliste rahastamiskõlblike kulude puhul, mis vastavad kahesuguse kasutuse nõuetes sätestatud standarditele ja TEN-T määruses määratud tehnilistele standarditele. Näiteks määrus (EU) 2021/1328⁷ sätestab, et ReArmi kahese kasutuse projektid peavad täitma teatud taristu standardeid: teede, raudteede, sildade piisav kandevõime, raudteetunnelid/ülesõidud, logistikataristu (terminalid, lasti laadimise ja tühjendamise võimalused) jne. Eesti ReArmi projektid on Kaitseministeeriumiga ja Euroopa Komisjoniga kokku lepitud. Samas nende kahese kasutusega projektide valiku täpsemad valikukriteeriumid ning hindamistulemused on ametkondlikuks kasutamiseks (piiratud juurdepääsuga) ning ei ole määruse kontekstis avaldatavad.

Määruse § 4 lõike 4 punkt 2 tunnistatakse kehtetuks, kuna senine ühenduste prioriteedi tegevus „Rail Balticu Tallinna–Ikla raudteeliinil kohalike peatuste ja rahvusvahelise reisiterminali ehitus ning projekti raames asjakohaste liikluslahenduste ning maantee- ja raudteeviaduktide, nende peale- ja mahasõitude, juurdepääsu- ja ühendusteede ehitamine“ liigub ReArmi tegevuste hulka.

Määruse § 4 täiendatakse lõikega 4¹, milles sätestatakse ReArmi raames toetatavad tegevused. Need on:

- 1) Rail Balticu Tallinna–Ikla raudteeliinil kohalike peatuste ja rahvusvahelise reisiterminali ehitus ning projekti käigus asjakohaste liikluslahenduste ning maantee- ja raudteeviaduktide, nende peale- ja mahasõitude, juurdepääsu- ja ühendusteede ehitamine;
- 2) Rail Balticu Ülemiste–Pärnu lõigus depoo⁸ ala arendamine, kus raudteetaristu

² RCO45 – rekonstrueeritud või uuendatud TEN-T maantee pikkus kilomeetrites.

³ RCR56 – täiustatud maanteetaristust tulenev ajasääst.

⁴ PSR15 – hukkunute arv uutel ja rekonstrueeritud maanteelõikudel.

⁵ RCO53 – uued või ajakohastatud raudteejaamad ja peatused.

⁶ RCO129 – sõjaväelise liikuvuse nõuetele kohandatud taristu.

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1328>.

⁸ Soodevahe depoo asub Rail Balticu projekti Ülemiste–Pärnu lõigul, täpsemalt raudtee põhitrassi Ülemiste–Rae/Soodevahe jaama lõigul, millele TTJA on ka ehitusload väljastanud: <https://ttja.ee/uudised/ttja-valjastas-ehitusload-rail-balticu-ulemiste-veeremidepoole-ja-raudtee-pohitrassile>.

investeeringud katavad depoo rajamist, mis toetab veeremi operatiivset valmisolekut, tehnilist kontrolli ja hooldust. Depoo võimaldab vajaduse korral ka sõjalisteks operatsioonideks sobivate rongide ettevalmistamist ning toetab veeremi kiiret ümberseadistamist ja teenindamist;

3) TEN-T kahese kasutusega maantee üld- ja põhivõrgu rekonstrueerimine või ehitamine maanteeklassi muutmiseks või säilitamiseks, maanteed, sildade ja viaduktide ehitamine või rekonstrueerimine, jalg- ja jalgrattateede rajamine ning meetmed kaasnevate negatiivsete keskkonnamõjude leevendamiseks.

Määruse § 6 täiendatakse lõigetega 1¹ ja 1², milles sätestatakse ReArmi projektide rakendamise tähtajad.

Muudatused võtavad muu hulgas arvesse, et:

- ReArmi ületulevate projektide algusaeg on 01.01.2021 (Rahandusministeeriumi ja korraldusasutuse soovitusena tõlgendatakse CPR⁹-i lisa 1, milles, kui tabeli 1 kohased sekkumiskoodid ei muutu, siis võib selliste kulude abikõlblikkus alata 01.01.2021).
- Uute ReArmi projektide abikõlblikkuse algusaeg on 31.12.2025 (vastavalt CPR-i art 63 lõikele 7, kus rakenduskava muutmise tõttu muutuvad kulud rahastamiskõlblikuks Euroopa Komisjonile taotluse esitamise kuupäevast).

Määruse § 7 täiendatakse lõikega 2¹, milles sätestatakse, et sõjaväelise liikuvuse taristu prioriteedis on toetuse maksimaalne osakaal kuni **99,42 protsenti** abikõlblike kulude maksumusest projekti kohta, ületamata kõigi projektide peale kokku *ca* 89,77 protsenti rakenduskavas kinnitatud erieesmärgi toetuse määra.

Rakenduskava 4. muudatuse rahastamiskava alusel on Transpordiametile kavandatud sõjaväelise liikuvuse taristu arendamiseks Ühtekuuluvusfondi (ÜF) toetust summas 177 603 603 eurot (sh ülekantavad projektid) ning Rail Baltic Estoniale 97 930 000 eurot (sh ülekantavad projektid) vastavalt alltoodud tabelile, mis oli indikatiivseks aluseks rakenduskava 4. muudatuse rahastamiskava koostamisele:

N r	Nimi	Toetuse saaja	EL toetus	% EL toetus	RKF	% RKF	Abikõlblik maksumus kokku	Grandikood erieesmärgis (i)	Grandikood erieesmärgis (iii)
1	Tallinna–Pämu-Ikla ja Libatse–Nurme teelõigu rekonstrueerimine	TRAM	89 250 000	85%	15 750 000	15%	105 000 000	1LA0-CF21-03112 LIBAT	1LA0-CF21-03112L IBAT
2	Siia tuleb TRAMi uus projekt vastavalt THK-le	TRAM	17 000 000	95%	894 737	5%	17 894 737	-	S1LCF-RT21-03312
3	Tallinna–Pämu-Ikla tee Konuvere–Päärdu (sh Päärdu sild))	TRAM	42 000 000	95%	2 210 526	5%	44 210 526	-	S1LCF-RT21-03312

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

	2+2 lõigu ehitus km 78,8–85,3 (6,6 km)								
4	Tallinna–Tartu– Võru–Luhamaa tee Imavere möödasõidu (sh Paia ristmik) 2+2 lõigu ehitus km 102,9–107,1 (4,2 km)	TRAM	20 000 000	95%	1 052 632	5%	21 052 632	-	S1LCF- RT21- 03312
5	TRAM erieesmärgi (i) projektide jäägid kantakse üle (iii)	TRAM	9 353 603	86,1 9%	1 498 501	13,8 1%	10 852 104	S1LC F- RT21- 03312	S1LCF- RT21- 03312
6	Rail Baltica Ülemiste reisiterminali, Pärnu reisiterminali ja kohalikud peatused	RBE	55 280 000	85%	9 755 294	15%	65 035 294	S1LC F- RT21- 03122	S1LCF- RT21- 03312
7	Rail Baltica Soodevahe depoo	RBE	42 650 000	99,4 17%	250 000 ¹⁰	0,58 3%	42 900 000	-	S1LCF- RT21- 03312
			275 533 603	89,7 7%	31 411 690	10,2 3%	306 945 293		

Sekkumisega eraldatakse seega toetust 275 533 603 eurot ja riiklikkaasfinantseering on 31 411 690 eurot, kokku seega 306 945 293 eurot. Keskmine toetuse määr kogu sekkumises on *ca* 89,77%, kuid siinkohal tuleb märkida, et Rail Baltic Estonia projektile „Rail Baltica Soodevahe depoo“ on Vabariigi Valitsus kavandanud ÜFi toetust 42 650 000 eurot ja riiklikku kaasfinantseeringut 250 000 eurot, mis teeb selle üksiku projekti toetuse määraks *ca* 99,417%.

Määruse § 8 täiendatakse lõikega 2¹, mis sätestab, et sõjaväelise liikuvuse taristu prioriteedi tegevuste elluviimiseks esitab investeeringute kavasse investeeringu kirjelduse riigi raudteefrastruktuuri omav või selle ehitust korraldav riigi äriühing ning maanteede ehitust ja korrashoidu korraldav riigiasutus, kelle projekti on otsustatud rahastada riigieelarvest. See lõige peaks andma võimaluse investeeringu kirjelduse esitamiseks Rail Baltic Estoniale ja Transpordiametile.

Määruse § 8 lõikes 3 lisatakse loetellu ka sama paragrahvi lõikes 2¹ nimetatud taotleja, kellele saadetakse kutsed investeeringute kirjelduste koostamiseks ja esitamiseks.

Määruse § 26 täiendatakse lõikega 1¹, mille alus on ühendmääruse¹¹ § 30 lõige 3, mille kohaselt tuleb toetuse andmise tingimustes kehtestada ka ettemakse kasutamise periood, milleks on kuni 180 päeva ettemakse laekumisest.

Määruse § 29 muudetakse. Lõikes sätestatakse, et määruse § 8 lõiget 3 (*rakendus*asutus

¹⁰ RKF summa kinnitatud vastavalt 09.09.2025 Vabariigi Valitsuse otsusele.

¹¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/117052022013?leiaKehtiv>.

esitab lõigetes 1 ja 2 loetletud taotlejatele kutsed investeeringute kirjelduste koostamiseks ja esitamiseks, lisades teavitusele investeeringute kirjelduse vormi), kus kliimamuutustega kohanemise ja ühenduste prioriteetides rakendatakse 9. märtsist 2022 (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 09.03.2022 kiri nr 24.8-4/1816-1) ning sõjaväelise liikuvuse taristu prioriteedis **2. detsembrist 2025**, mil Rail Baltic Estoniale ja Transpordiametile investeeringute kirjelduste koostamiseks ja esitamiseks kutse saadeti (Kliimaministeeriumi 02.12.2025 kiri nr 4-17/25/5299).

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas asjakohaste ELi õigusaktidega.

Määrus on muu hulgas kooskõlas järgmiste (EL) määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid¹²;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi¹³.

Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu tuleb määruses nimetatud ülesannete täitjal juhendada neist, arvestades määruses ja selle alusel antavatest Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatut.

4. Määruse mõjud

Määruse suurim mõju on selles, et rakenduskava kavandatava 4. muudatusega lisatakse määrusesse rakenduskava uue erieesmärga „(iii) kerkse kaitsetaristu arendamine, seades esikohale kahesuguse kasutuse, sealhulgas sõjaväelise liikuvuse edendamiseks liidus, ning tsiviilvalmisoleku suurendamine“ seotud sekkumine ning sellega kaasrahastatakse sõjalise liikuvuse projekte (maantee- ja raudteetaristu).

4.1. Mõju majandusele

Määruse raames rahastatavad kahese kasutusega taristu projektid stimuleerivad majandust otseste investeeringutega ehitusse, luues töökohti ja suurendades ehitussektori ettevõtete käivet. Taristu paranemine vähendab transpordikuluseid, panustab kestlikuma, ohutuma, keskkonnasõbralikuma ja ligipääsetavama liikuvuse loomisesse. Samas aitab see kaasa logistika efektiivsuse paranemisele tsiviilkasutuses, mis omakorda toetab ettevõtlust ja kaupade liikumist. Paranema hakkab Eesti majanduse konkurentsivõime, samuti ligipääsetavus. See võib positiivselt mõjutada leibkondade majanduslikku olukorda paremate töövõimaluste ja teenuste kättesaadavuse kaudu.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu [määrus \(EL\) 2021/1060](#), 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [määrus \(EL\) 2021/1058](#), 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

4.2. Mõju keskkonnale

Määruse keskkonnamõtjude seisukohalt leidis rakenduskava keskkonnamõtjude strateegilise hindamise (KSH) ekspertrühm, et „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava ja partnerluslepe“ rakendamisega kaasnevad mõjud on tervikuna pigem soodsad.

Lisanduvate ReArm projektide keskkonnamõtjud on hinnatud ning projektides võetakse vajaduse korral kasutusele leevendavad meetmed keskkonnamõtjude hindamise (KMH) kinnitatud aruannete kohaselt:

- Depoo ala keskkonnamõtjusid on hinnatud Rail Balticu raudteetrassi lõigu „Soodevahe–Muuga“ ehitusprojekti KMH aruande koosseisus, mille tunnistas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet nõuetele vastavaks 28.08.2024 ja avaldas aruande oma kodulehel - [Rail Balticu keskkonnamõtjude hindamine \(KMH\)](#).
- Riigitee 4, Tallinna–Pärnu–Ikla 78,8–99,0 Konuvere–Pärnu-Jaagupi lõigu keskkonnamõtjude hindamise aruande tunnistas Transpordiamet vastavaks 25.07.2024 otsusega nr 1.1-2/24/96. Keskkonnamõtjude hindamise aruande leiab [Transpordiameti kodulehelt](#).
- Riigitee 2, Tallinna–Tartu–Võru–Luhamaa km 87,5–108,1 Mäo–Imavere lõigu I klassi maantee keskkonnamõtju hindamise aruande kiitis Transpordiamet heaks 31.08.2023 otsusega nr 1.1-2/23/147. Keskkonnamõtjude hindamise aruande leiab [Transpordiameti kodulehelt](#).

4.3. Mõju riigikaitsele ja välissuhetele

Taristu arendamise peamine eesmärk on parandada riigi kaitsevõimet, tagades NATO liitlasvägede ja varustuse kiire ning tõrgeteta liikumise kriisiolukordades, mis tugevdab oluliselt Eesti julgeolekut. Kahene liikuvus tihendab koostööd liitlastega ning süvendab Eesti integratsiooni NATO ja Euroopa Liidu kaitsestruktuuridesse, saates liitlastele selge sõnumi kollektiivkaitse pühendumusest. See parandab välissuhteid ja usaldust liitlaste seas.

4.4. Mõju regionaalarengule

Taristu arendamine parandab regionaalset ligipääsetavust nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt, mis on oluline äärealade majanduse elavdamiseks. Parema ühenduvuse ja logistika Euroopaga Rail Balticu kaudu aitavad tugevdada regioonide rolli transpordikoridoridena ning võivad meelitada Eesti eri piirkondadesse uusi investeringuid ja teenuseid. Taristu moderniseerimine aitab vähendada regionaalseid erinevusi, aegruumilisi vahemaid ja toetab kohalike omavalitsuste arengut.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Rakenduskava 4. muudatuse rahastamiskava alusel on Transpordiametile kavandatud sõjaväelise kahese liikuvuse taristu arendamiseks ÜFi toetust summas 177 603 603 eurot (sh ülekantavad projektid) ning Rail Baltic Estoniale 97 930 000 eurot (sh ülekantavad projektid), kokku ÜFi toetust **275 533 603 eurot**.

Ühenduste prioriteedi ÜFi toetuse eelarveks jääb pärast rakenduskava 4. muudatust **350 656 792 eurot** ning kliimamuutustega kohanemise prioriteedis on ÜFi toetuse eelarve **9 500 000 eurot** (kliimakindlad sadamad), ERF toetuse eelarve ligi **1 878 973 eurot** (teeilmajaamad).

Kokku on määrusega jagatavat toetust ligi **637 569 368 eurot**.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostamiseks Rahandusministeeriumile, Kaitseministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele.